

Uddannelsens titel:

Nr. 48351: Sondeernæring for social- og sundhedshjælpere

Inspirationsmateriale

Inspirationsmaterialet er udviklet af:

Arne Djernes Nielsen

Underviser

Randers Social- og sundhedsskole

E.mail: arne.nielsen@sosuranders.dk

Tlf.: 2371 4851

Karin Skovbjerg

Underviser

Randers Social- og sundhedsskole

E.mail: Karin.skovbjerg@sosuranders.dk

Tlf.: 29423725

1. Uddannelsens sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB:

2222 Ældrepleje, sygepleje og sundhed i kommunalt regi

Arbejdsfunktioner

Udviklingen i den medicinske teknologi kan forøge borgerens livslængde og livskvalitet. Samtidig med at flere bliver ældre, øges ko morbiditeten. Dette bevirker at flere mennesker får behov for specialiseret sygeplejefaglig bistand. I takt med udviklingen i sundhedsvæsenet, hvor indlæggelsestiden bliver kortere bliver der flere komplekse sundhedsprofessionelle opgaver i kommunerne. For at kunne løse disse opgaver stilles der større og større krav til de faglige kvalifikationer der kræves af de fagprofessionelle.

Det kræver at medarbejderne, der skal udføre opgaverne til stadighed udvikler deres sundhedsfaglige kompetencer.

I forbindelse med delegation af opgaver er det vigtigt at faggrupperne kender deres faglige kompetencer og er i stand til at udvikle dem. Ikke mindst i forhold til udførelse af grundlæggende sygepleje i borgerens eget hjem, som kan være dels eget hjem på plejecenter eller privat bolig.

Arbejde med sondeernæring er en kompleks opgave, der tager sigte på at dække grundlæggende behov. Dette kalder på både faglig viden og færdigheder i at løse opgaverne.

Uddannelsen retter sig mod personer, der har erfaring som social- og sundhedshjælper, der som en del af deres daglige arbejde medvirker ved arbejdsopgaver i forbindelse med sondeernæring i hjemmet.

Uddannelsen giver en grundlæggende viden om identificering af borgere med behov for sondeernæring.

Deltageren tilegner sig viden om og øver sig i praktiske procedurer i forbindelse med tilrettelæggelse og udførelse af måltidet.

Kompetencer styrkes og risici mindskes.

Deltagerforudsætninger

Uddannelsen er målrettet social- og sundhedshjælper. Det anbefales at man som deltager har minimum ½ års erfaring.

Relevante uddannelser at kombinere med

45818 Almen fødevarerhygiejne

42952 Ernæringscreening i ældreplejen m.m.

2. Ideer til tilrettelæggelse

Med dette inspirationsmateriale er det vores ønske at give et overblik over den viden, de færdigheder og holdninger der er i spil når social- og sundhedshjælperen skal varetage opgaver i forhold til at medvirke ved sondeernæring til borgeren i eget hjem.

Der bør tages udgangspunkt i deltagerens praksiserfaring med at arbejde med sondeernæring til borgeren i eget hjem.

Inden efteruddannelsen påbegyndes kan der sendes et velkomstbrev, hvori der opfordres til, at deltageren reflekterer over præcis i hvilke situationer de kommer til at arbejde med sondeernæring. Hvilke typer af sonder kender de? Hvilke overvejelser har de? Deltageren skal være afklaret med de forventninger og kompetenceniveauer der er i egen virksomhed/organisation. Dette kan give en god debat om kompetencer og forvaltning af ansvar.

Det kan give gode refleksioner før uddannelsen og være medvirkende til at praksiseksempler inddrages i undervisningen så teorien herfra kobles til noget kendt.

Endvidere har vi i opgaverne forsøgt at bringe forskellige former for læring i spil så deltagernes forskellige læringsstile kan tilgodeses.

Vi håber det vil medvirke til transfer.

DESIGN FOR INSPIRATIONSMATERIALE:

Forslag til velkomstbrev

Temaer

- Tema 1: Ernæringsbehov og etiske overvejelser
- Tema 2: Praktiske procedurer i forhold til ernæring via sonde
- Tema 3: Social- og sundhedshjælperens ansvar og kompetence

Under hvert tema er tilhørende mål, viden og kompetencer beskrevet.

Opgaver og undervisningsmateriale (Delt op efter temaer)

Litteraturliste (Delt op efter temaer)

FORSLAG TIL VELKOMSTBREV:

Kære kursUSDeltager!

Jeg vil gerne byde dig velkommen til efteruddannelsen: Sondeernæring for social- og sundhedshjælper.

For at kurset kan blive praksisnært vil jeg bede dig reflektere over præcis i hvilke situationer du medvirker ved sondeernæring og hvilke overvejelser du har i forbindelse med det.

Hvilke forventninger er der til dine kompetencer på dit arbejdssted?

Hvilket ansvar har du?

Medbring gerne de lokale retningslinjer for social- og sundhedshjælperens opgaver i forbindelse med sondeernæring til borgeren i eget hjem.

Jeg sender dig hermed målene for efteruddannelsen, som jeg håber du vil læse og forholde dig til.

- Deltageren kan medvirke til at identificere og observere borgere der ikke får sufficient kost
- Deltageren kan udføre plejen til borgeren der får sondeernæring, herunder observere, planlægge, udføre, dokumentere i forhold til indgift af sondeernæring
- Deltageren tilegner sig viden om love og instrukser der er gældende i forhold til arbejdet med sondeernæring

Jeg glæder mig til vi ses.

Venlig hilsen

Underviser

3. Temaer

Temaoversigt

- Tema 1: Ernæringsbehov og etiske overvejelser
- Tema 2: Praktiske procedurer i forhold til ernæring via sonde
- Tema 3: Social- og sundhedshjælperens ansvar og kompetence

Tema 1: Ernæringsbehov og etiske overvejelser

MÅL:

- 1) Deltageren kan medvirke til at identificere og observere borgere der ikke får sufficient kost

VIDEN OM:

- Tegn på mangelfuld ernæringstilstand
- Formål og etiske overvejelser i forhold til sondeernæring

KOMPETENCER:

- Kan identificere/genkende borgeren der ikke får sufficient kost

Tema 2: Praktiske procedurer i forhold til ernæring via sonde

MÅL:

- 2) Deltageren kan udføre plejen til borgeren der får sondeernæring, herunder observere, planlægge, udføre, dokumentere i forhold til indgift af sondeernæring

VIDEN OM:

Anatomi og fysiologi:

- Hud og slimhinder og pleje heraf
- Fordøjelses organer
- Øvre luftveje

Rene rutiner og hygiejne

Sonden:

- PEG sonde (Nasogastrisk sonde?)
- Funktion
- Kontrol af beliggenhed
- Former
- Dosering/udmåling af mængde af sondemad

Sygepleje:

- Hudpleje, hudplejemidler
- Plastre
- Mundhygiejne
- Indgift af sondemad – handlinger før, under, efter (Informere, lejre og måle ud)
- Risici ved forkert anlagt sonde
- Etiske overvejelser i forhold til aktuelle plejesituation
- Dokumentation af observationer, handlinger og forandringer

KOMPETENCER:

- Kan kontrollere at sonden ligger rigtigt (PEG – Nasogastrisk)
- Kan give mad i sonden til borgeren
- Kan udføre hudpleje omkring sonden
- Kan yde god mundpleje til borger, der får sondemad

- Kan forklare risici ved forkert anlagt sonde og inddrage relevante samarbejdspartnere
- Kan medvirke til planlægning af måltidet inden for givne rammer

Tema 3: Social- og sundhedshjælperens ansvar og kompetence

MÅL:

- 3) Deltageren tilegner sig viden om love og instrukser der er gældende i forhold til arbejdet med sondeernæring

VIDEN OM:

Rammer for sondeernæring

- Sundhedslov § 138
- Servicelov § 83, 86
- Vejledning om anvendelse om perorale fødesonder (VEJ nr. 10241 af 21/112007) (Sundhedsstyrelsen)
- Lokale instrukser
- Ansvar og kompetence ved delegation

KOMPETENCER:

- Deltageren kan redegøre for eget ansvarsområde

4. Opgaver og undervisningsmaterialer

TILRETTELÆGGELSE AF UNDERVISNING – IDEER OG OPLÆG

Tema 1:

- Introduktion til emnet
- Socratic som før-test

Eventuelt en før test i form af Socratic-test med spørgsmål ud fra dagens indhold. Før testen anvendes for at deltagerne får synliggjort deres viden i forhold til de udvalgte spørgsmål. Test kan gentages ved afslutning på kurset med henblik på at se progression i deltagerens viden og dermed udbytte af kursusdeltagelse.

Før test – eksempel på indhold:

1:

Forklar kort, hvad du observerer, hos borgere, der er underernærede (ikke får sufficient kost):

Stikord til svar (ikke udtømmende liste):

- BMI

- *Kostvaner*
- *Forhindringer i forhold til at spise sufficient (- sygdom og handicap, livsstil)*

(Se i øvrigt kilde: Den nationale kosthåndbog)

2:

Forklar kort hvad du lægger vægt på i forhold til pleje af personer, der får sondeernæring

Stikord til svar (ikke udtømmende liste):

- *Kontrol af selve ernæringen (sondeernæringens form, indhold og mængde)*
- *Komplikationer i forhold til sondeernæringen (kvalme, fejlsynkning m.m.)*
- *Hygiejne omkring sonde og spisesituationen*
- *Ligeværdig og respektfuld relation med borgeren*

3:

Hvilke sonder kender du?

Deltageren redegør for de sonder, hun har arbejdet med og kender

4:

Forklar kort hvad dit ansvar er i forhold til at medvirke ved sondeernæring

Stikord til svar (ikke udtømmende liste):

- *Ansvar i forbindelse med at modtage en delegeret opgave*
- *Pligten til at arbejde omhyggeligt og samvittighedsfuldt*

Kort oplæg om BMI og spisemønstre.

Lad herefter deltagerne beskrive eksempler fra hverdagen.

Tema 2:

- Oplæg om anatomi og fysiologi. Anvend anatomiske figurer og plancher.
- Sonder – remedier skal være tilgængelige så deltagerne kan se og røre. Eventuelt en specialist udefra til at fortælle om sondeernæring.
- GRUPPEOPGAVE: Hygiejne ved sondeernæring
- GRUPPEOPGAVE: Lav et set-up i forhold til at udføre sygeplejen vedrørende et måltid med sondeernæring.

Opgavebeskrivelse til gruppeopgave:

Hygiejne ved sondeernæring

I skal undersøge og tale sammen om hygiejne ved sondeernæring.

- 1) Hvad er jeres opgaver i forbindelse med hygiejne ved sondeernæring?
Hvad vil det sige at arbejde med omhu og samvittighedsfuldhed?
Hvilke kompetencer har I, i forhold til at varetage hygiejne i forhold til sondeernæring?
- 2) Personalets hygiejne:
Hvad er aseptisk arbejdsmetode?
Hvordan vil I forebygge infektion og bryde smitteveje?
- 3) Behandling af sondeernæring
Hvilke opgaver har personalet i forhold til at håndtere sondeernæring?
Hvilke krav er der til opbevaring og håndtering af sondeernæring?
- 4) Ernæringssonde og ernæringssæt
Hvad er personalets ansvar og opgaver i forhold til rengøring og vedligeholdelse?
- 5) Patientens hygiejne
Hvad er personalets opgaver i forhold til at forebygge komplikationer hos patienten?

Kilder til videns søgning:

Kig på YouTube klippet

https://www.youtube.com/watch?v=wrc2n7E8F_w

Autorisationslovens § 17:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=138178>

Håndvask (Sundhedsstyrelsen)

<https://sst.23video.com/video/506179/vask-hnder-ofte>

Smittekæden

https://paedagogik.systeme.dk/fileadmin/_processed_/csm_21_Smittekaeden_ret_ny_e2f892d0c7.png

Eksempler på produkter

<http://nutricia.dk/produkter/produktdatablade>

Eksempel på procedurer omkring PEG-sonde

http://instruksfiler.kalundborg.dk/Vejledninger_og_procedurer/peg_sonde.html

Opgavebeskrivelse til gruppeopgave:

Lav et set-up i forhold til at udføre sygeplejen vedrørende et måltid med sondeernæring.

Opgaven er bygget op over tre trin:

- 1: Før-refleksion
- 2: Simulationsøvelse (udførelse af opgaven)
- 3: Refleksion – feedback

Ad 1: Før-refleksion

På baggrund af en case arbejder eleverne med at besvare spørgsmål (beskrevet i skemaet herunder).

Ved dette arbejde inddrager deltagerne deres egen erfaringsbaserede viden og den viden de har arbejdet med forud for opgaven i tema 2.

Konkret laver de en plan for deres arbejde.

Formålet er, at deltagerne nu i næste trin skal omsætte denne viden i praktiske handlinger og færdighedstræning.

Ad 2: Simulationsøvelse (udførelse af opgaven)

Deltagerne udfører nu den plan de har lavet i før-refleksionen (hvor deltagerne fordeler roller: borgen, personale, observatører).

Det skal aftales hvor det skal foregå (Evt. simulations-lokale). Alle de remedier der skal anvendes skal være til rådighed, f.eks. sonder, handsker, janetsprøjter, plaster.

Ad 3: Refleksion

På baggrund af den gennemførte simulationsøvelse taler deltagerne nu om det, de har oplevet.

- Dette sker jf. feedback (beskrevet i bilag 2)

Eksempler på cases:

1:

Ella Stick er 78 år og nu på aflastningsophold på det kommunale plejecenter. Hun er netop udskrevet fra sygehuset på grund af forværring af hendes KOL. Hendes BMI er lavt, og hun er underernæret og har fået lagt en nasogastrisk sonde på sygehuset, hvor hun er begyndt at få ernæring gennem sonden. Ella er afkræftet og meget træt. Hun har ingen appetit. Du har som social- og sundhedshjælper fået til opgave at give hende sin første portion sondemad denne morgen.

Hun skal have 200 ml sondemad, og du skal forberede Ella til at få sondemaden.

2:

Ella Stick er 78 år og nu på aflastningsophold på det kommunale plejecenter. Hun er netop udskrevet fra sygehuset på grund af forværring af hendes KOL. Hendes BMI er lavt, og hun er underernæret og har fået lagt en nasogastrisk sonde på sygehuset, hvor hun er begyndt at få ernæring gennem sonden. Ella er afkræftet og meget træt. Hun har ingen appetit. Du har som social- og sundhedshjælper fået til opgave at give hende sin første portion sondemad denne morgen.

Hun skal have 200 ml sondemad, og du skal gøre sondemaden klar til indtagelse.

Ad 1: Før refleksion.

1) Beskriv opgaven (Case)
2) Hvilke observationer vil du gøre? Hvilke tanker har du? Hvilke følelser har du? Hvad vil du gøre?
3) Hvilke erfaringer kan du trække på?
4) Hvad har du allerede af: teori/viden? Færdigheder? Andet? Der kan hjælpe dig til at løse opgaven
5) Hvad har du yderligere brug for? Teori/viden? Færdigheder? Andet?
6) Hvad vil du konkret gøre?

Hvem vil du inddrage?

Ad 2: SIMULATION – udfør opgaven

Ad 3: Refleksion – feedback

1) Beskriv situationen
2) Hvilke observationer gjorde du? Hvilke tanker havde du? Hvilke følelser
3) Hvad gik godt/mindre godt?
4) Hvad hjalp dig til at forstå/forklare denne situation? Teori/viden? Færdigheder? Andet?
5) Hvad mangler du for at kunne forstå og forklare situationen?
6) Hvad kan du med fordel fortsætte med at gøre mere af? Hvad kan du gøre anderledes? Hvem har du inddraget?

Afslut med at observatørerne giver feedback og feed forward til social- og sundhedsassistentens udførelse af opgaven.

Tema 3:

Kort underviser-oplæg om relevant lovgivning i forhold til sondeernæring herefter, med afsæt i lokal instruks, drøftelse om sosu- hjælperens kompetence i forbindelse med opgaveløsning og delegation af arbejdsopgaver.

5. Litteraturliste mv.

Tema 1: Vurdering af ernæringsbehov og etiske overvejelser

Nielsen, Jette (Redaktør). Sosu Trin 1. Munksgaard, København 2012.

Tema 2: Praktiske procedurer i forhold til ernæring via sonde

Standardernæring til sonde, min medicin:

<http://min.medicin.dk/Laegemiddelgrupper/Grupper/315991>

Praktiske procedurer i sygeplejen:

www.ppsnett.dk

PEG sonde:

<https://www.rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/abdominal/kirurgisk-gastroenterologisk-klinik/undersogelse-og-behandling/Sider/peg-sonde.aspx>

Sondeernæring via PEG eller Mic-key sonde

<http://haandbogen.middelfart.dk/Hjemmepleje%20og%20sygepleje/Q%20-%20R%20--%20S/Sonde,%20ern%C3%A6ring%20via%20PEG%20sonde%20eller%20MIC-KEY%20sonde>

Den Nationale Kosthåndbog:

<http://www.kostforum.dk/-/p-541><http://www.kostforum.dk/-/p-541>

Sondeernæring og produkter:

<http://nutricia.dk/produkter/sondeernaering/hvad-er-sondeernaering>

YouTube filmklip:

Ernæringssonder 1”

(Fokus på ernæringssonder)

<https://www.youtube.com/watch?v=6nlmluGancQ>

”Ernæringssonder 2”

(Før anlæggelse af ernæringssonde)

<https://www.youtube.com/watch?v=KPN2obeLBuM>

”Ernæringssonder 3”

(Hygiejne ved sondeernæring)

https://www.youtube.com/watch?v=wrc2n7E8F_w

”Ernæringssonder 5”

(Kontrol af sonden)

<https://www.youtube.com/watch?v=HqTpqeFgkyE>

”Ernæringssonder 7”

(Opstart af sondeernæring)

<https://www.youtube.com/watch?v=hyw0egp3utQ>

”Ernæringssonder 9”

(Hvorfor er sondeernæring en vigtig del af behandlingen?)

<https://www.youtube.com/watch?v=s2pBCe8OBe8>

Tema 3: Social- og sundhedshjælperens ansvar og kompetence

Sundhedslov § 138, Oversigt:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=152710#Afs1>

Vejledning om tilskud til lægeordnede ernæringspræparater (sondeernæring m.v.):

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=11056>

Service lov

§ 83 , § 86

Bekendtgørelse om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed)

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=129042>

Sundhedsstyrelsens vejledning anvendelse om perorale fødesonder (VEJ nr. 10241 af 21/112007)

KL om delegation:

http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_68087/cf_202/KL-s_delegationsnotat_maj_2014.PDF

Selvbestemmelsesret:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=152710>

Lokale instrukser